

### “Alleen de beul had zijn eer verloren”

Organen verwijderen, vierendelen, voetverbranding ... Het waren allemaal folteringen die beulen tijdens de middeleeuwen toepasten om de misdadigers te straffen. Hieruit kun je al wel afleiden dat beul zijn niet het meest dankbare beroep was. Toch werd er telkens, als één van de misdadigers het begaf, hevig geapplaudisseerd. Hoe komt het dat gewone mensen, jij en ik, tot zoiets in staat zijn? Heeft de Duitse filosoof, Immanuel Kant, ons vroeger niet geleerd dat je niets bij iemand anders mocht doen waarvan je niet wil dat ze dat ook bij jou doen? Wel, iemand onder druk zetten, je slachtoffer kaalscheren en nummers geven, grote aantallen doden, het scheiden van je leven thuis en je leven als beul, genieten van onbeperkte macht... Het zijn allemaal factoren die het doden van mensen op dat moment zelf draaglijker maken voor de beul. Maar hoe voelen zij zich achteraf? Trots? Beschaamd?

De vroegere leider van Duitsland, Hitler, was een man die tegen alles was. Hij was tegen het communisme, tegen homo's en tegen alle volkeren die niet Arisch waren. Zo was hij dus ook tegen de joden. Hij en zijn handlangers bedachten daarom een plan om alle joden uit te moorden. Hij zette ze op een trein naar concentratiekampen, onder andere Auschwitz, waar ze op hun dood wachtten. Ze kregen er zo goed als geen eten, hadden amper plaats om te slapen, werden ziek en werden gescheiden van hun familie. Kortom: ze hadden niets meer. We kunnen ons het zelf niet voorstellen. De mensen die in die concentratiekampen werkten, voelden zich goed. Ze voelden zich machtig en eervol omdat ze deden wat ze moesten doen. Toch moet je concluderen dat al die nazi-medewerkers oneervol hebben gehandeld. Ze gingen met de joden om alsof het dieren waren. Ze doodden ze zonder ook maar enig schuldgevoel. Als je deze mensen nu zou vragen of ze spijt hebben van wat ze toen gedaan hebben, wat zouden ze antwoorden? Zouden ze er echt spijt van hebben? Het kan toch niet anders. De enigen die hun eer in de gaskamers niet verloren, zijn de slachtoffers, de joden.

Toch hebben deze beulen stuk voor stuk excuses voor hun daden: “Ze dwongen ons”, “We vreesden voor ons leven als we niet deden wat er ons van hogerhand gevraagd werd”. Wat zouden wij gedaan hebben in hun plaats? Zouden wij echt geweigerd hebben? We beweren alleszins van wel, maar het tegendeel is al eens bewezen. Kijk maar naar het beroemde experiment van Milgram.

Milgram plaatste begin jaren 60 een krantenadvertentie om deel te nemen aan een “geheugentest” van de universiteit van Yale. Aan de deelnemer en een proefpersoon (een acteur die ook een proefpersoon beweert te zijn) wordt door de leider van de proef verteld dat zij aan een experiment zullen deelnemen om de gevolgen van straf bij het leren van gedrag te testen. Door een vervalste loting krijgt de proefpersoon steeds een papiertje met ‘leraar’ en de acteur één met ‘leerling’ op. Zo weet de leraar niet dat het allemaal opgezet spel is. De bedoeling is dat de leerkracht vragen stelt aan de leerling en telkens als de leerling een vraag

incorrect beantwoordt zal die een elektrische schok krijgen. Voor ze aan het experiment beginnen, krijgt de leraar een schok van 45 volt om te voelen wat de leerling zal ervaren als hij gestraft wordt. Ze beginnen aan het experiment en de leraar vraagt telkens een woordpaar aan de leerling. Na elk fout antwoord, wordt de schok verhoogd met 15 volt. De leraar denkt dat hij echte schokken geeft aan de leerling, maar in werkelijkheid zijn er natuurlijk geen stroomstoten. Zodra de leerling en de leraar gescheiden worden, zet de leerling een bandrecorder op met vooraf ingesproken opnames. Die bandrecorder is geïntegreerd met de elektroshockgenerator. Vanaf 135 volt hoort de leraar een geschreeuw van pijn en begint de acteur ook nog eens op de muur te kloppen. Wanneer de schokken zijn opgelopen tot 300 volt, begint de acteur opnieuw te kloppen op de muur en klaagt hij over zijn hart. Daarna geeft hij totaal geen reactie meer. Bij 135 volt vragen veel leerkrachten naar het doel van het experiment. Als de deelnemers wilden stoppen, werden ze telkens door een paar standaard aanmoedigingszinnen aangezet om verder te gaan. Uit de resultaten bleek dat 65 procent van de deelnemers doorging tot de maximale schok van 450 volt en dat geen enkele deelnemer stopte voor de schok van 300 volt. Hieruit kunnen we dus afleiden dat bijna iedereen op een bepaald moment zijn eer verliest, zeker onder dwang of als je denkt dat je niet verantwoordelijk bent voor de ellende die je andere mensen aandoet. In ieder van ons schuilt er blijkbaar een beul.

Om een recenter voorbeeld te geven van eerverlies kun je kijken naar het voorval met Zidane, enkele jaren geleden tijdens de finale van het Europees kampioenschap. Hij was een voorbeeld ten opzichte van vele jonge voetballers omwille van zijn voetbaltalent. Op een bepaald moment wordt hij uitgedaagd door een speler van de andere ploeg. Het wordt hem allemaal te veel en hij geeft de speler in kwestie een kopstoot. Dat is het moment waarop hij zijn waardigheid verliest en zich verlaagt tot het niveau van zijn tegenspeler. Dit is vanzelfsprekend niets vergeleken met wat er in Auschwitz gebeurde, maar het is een voorbeeld dat aantoont dat mensen zich gemakkelijk laten beïnvloeden en zelf beul kunnen worden.

Wat een beul doet is nooit goed te keuren. Je kunt je niet verschuilen achter het excuus dat je onder druk werd gezet of dat je niet durfde te weigeren. Nazi's namen bewust de eer weg van vele slachtoffers en verloren daarbij in de eerste plaats hun eigen eer. Want wie kan er nu trots zijn op het feit dat hij duizenden of miljoenen hulpeloze slachtoffers heeft gedood? Juist, niemand. Wel, een beul heeft niets om trots op te zijn en verliest altijd zijn eer.